

ЭДЭВЭР... СООТОН...

Хангайн болон... 1987 ондоо үнэгэр...

КПСС-эй XXVII съездин... 1987 ондоо үнэгэр...

Г. Кожемякин, арадай депу...

Хэсэг орондоо манай цехтэ...

«Мүүһаа—муу, модонһоо—хөө»...

Цэхаймнай партиоганизациин...

Энэ ушараар үшөө нэгэ ил...

Табшолходо, хүн бүхэн «оор...

Узел сурталдай хүдэлмэри

САГАЙ ЭРИЛТЭНҮҮДТЭ ХАРИУСАМААР

Энд үнэгэрэгдээн хэсээл...

Байгша ондо манай цехтэ...

Цэхаймнай партиоганизациин...

Энэ ушараар үшөө нэгэ ил...

Табшолходо, хүн бүхэн «оор...

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД

БҮРАНА

Ажалдай эмхидхэлэй олон шэнэ...

Унээдэй шадана хаада гэсшэ...

Энэ орондоо шулаа хэрлэй...

«Олохон фермнүүндэй үблэй...

Хандалга манай цехтэ...

Хандалга манай цехтэ...

Хандалга манай цехтэ...

Хандалга манай цехтэ...

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД

БҮРАНА

Ажалдай эмхидхэлэй олон шэнэ...

Унээдэй шадана хаада гэсшэ...

Энэ орондоо шулаа хэрлэй...

«Олохон фермнүүндэй үблэй...

Хандалга манай цехтэ...

Хандалга манай цехтэ...

Хандалга манай цехтэ...

Хандалга манай цехтэ...

МАНАЙ НЮТАГ

Хөгжлийн Хамар Дабааны хүтэллүүдэд хамтад Баян-Гол, Орлого голнуудыг зүлжээ, Гилбэр гэж үзсэн хэргийн хамар нотаг оршдог.

XVIII зуун жэлэй эхн багарт хүн зоний хуурижаагүй энэ нотагта хэдэн нүүдэл бүлэг эрхээн гэхэ. Байн байгараа тэднээр олошоржо, тосхон хууриунууд болон илгархан байгаа, Тимхээ Олон, Кокорино, Хурмаша гэсэн нэрэнүүд бин болонон юм.

Манай нотагтай урдын шарай Буряад ороной тэрэ үеин алыше нотагайхидад ади дорой тулоорхан юм хаабза. Хада майын энгэрээр, талын дундуур эндэ тэндэ тархарай, тэрүү гургалтай улад зонийнай урса гэрэнүүд орболдогдог хэн. Хаа хаангай үзэг ном мэдээгүй зон харанхы хамуу, үбшэ зоболондо баригдажа байгаа.

Иматгал совет засагай илан мандалнай ашаар манай Гилбэр нотагай үзсэн хэргийн шарай улам хайнаар халбаран мандаа. Мүнөө сагта манай нотаг аяма дулаан нажартааше, алтарма шаргал намартааше, дууша намжаа хабартааше, дугуй шээрүүн үблөдөшө ади хайхан шэнжээтэй байдаг. Энэ хада манай ажалша зоний оролдосо хэзээшэй, урма зонийг ашаар орон нотагайман анханай хайхан табисуурай дүүрэн хүсэндөө хүржэнэ, халбаран байншэ гэршлэнэ ха юм.

Гилбэрэн гол газарые хүрээлээд, мүнх ногоон шэлэ бүхээд, муу набаштаа модтой хада уланууд оршоно. Тэднэй дундуур тунгалаг, түрэн урсгалтай эхэ, бага гол, горхонуд шарьяса урдажа өрөдшэ. Энэ байгал шадарай байгаагийн олон энэин ургамаалтай, хаа шубуудаар элбэг булан хада гурнеер хамгаалгадан сахигдажа, захэкин болгодогхой. Тимхээ түрэл нотагайнаа хайхар, шарай болоод хан байлгаар бид, нс-төгөөрхид, урон зүрхээн оморгохон байдаг тула хэн гэшээгүй тэрэнхээ энхэ баян шарай өрөдшөөр үетэндэ хүрээшээ нэнгэн зонийгоой гэшээшди. Манай хуурич, тосхоннуудые Баян-Гол гэж нэрээтэй голыг захээр гэжэ, али баруун эрьдэнэ Хурмаша, зүүн бээрнэ Кокорино, Гил-

бэрэ тосхоннууд оршодог. Тэндэ буряад, ород зонүүд эб нэгэн хүршэ түбөө ажанауна. Тэднээр энэ жаргалта ажабайдалайгаа тулоо, ушоо эрээдүйн хайн хайтанай түлөө тэмээдүйн эрээ, гартаа буу баримжа харин ээрээг түрхихэй шүүлтэй гардалдаа, хүнөөгөө. Юрээдөл манай нотагай ажалшад анха түрүүшын коммуна болоод хуадо ажахын жэжээ, артельнуудээ захалаад, мүнөө сагай оньһон техникээр, үйлдэбэрин түрүү онол аргануудаар зэбсэжээн, гүрэнэй хүжэнгэи предприяти болотороо ургаа, хүжэлтын хүнжэ бэшэ зам дабаа.

Коллективизацийн урда тээхэн манай сомоной Советэй газар дээрэ хоёр коммуна, хамтаржа, газар элдүүлжэ оньһогоруулагдамал ТОЗ байгуулагдахан байгаа. Уадын 1928 оноо захалжа элдэб олон нэгэртэй коммуна, артельнууд байлһана, 1939 онод Гилбэрэн сомоной Совет байгуулагдажа, тэрэнэй мэдэлдэ Востройшовой нэрэмжэтэ, мүн «Улан Трактор» артельнууд болон томодогдоо бэлэй. Тэдэ артельнууд 1952 ондо захалтаржа, «Коммунизм» колхоз болоодогдоо, 1973 оноо мүнөө болотор «Заветы Ильича» гэжэ алдартай совхоз болонхой гэшээ.

Дурсагдаша хубилалтануудай ашаар манай нотагай улад зоний ажабайдал хайжарнаар, хүжэлтэй дэбжэлтынгээ шатаунууды дабаанаар эрээ. Хүн зонийнай эрдэм мэдээс, хараа болдшые ургаа, дэгжээ ха юм. Юрээдөл манай нотагай гол эхэ баялаг хада ажалай тар жолоо баринан ажалша мунжа, барилгаша, огордошо хүн зоний гэшээ.

Анхан шэнэ байдалай эхи табигшад Гадна Дашев, Тугим Жамсаранов, Федул Пузырев, Пурбэ Цыренжапов, Дашанмаа Дабачиринов, Агваан Тугутов, Сэндэ Жамсаранова, Варвара Жаркова болон бусад манай нотагай түрүүшын коммунистууд байн юм. Тэрэ сагнаа хойшо үгэрлэн үе соо манай совхозэй үйлдэбэри дээрэ жэлээтэй хайнаар ажаллажа, бүтээсэстэй хэрээг үлээр жэшээ бусадта харуулажа ялбашад олошоршо. Нотагайнаа хүжэлтын түүхэ гэшээшэ байгуулжа гаранан ажалай ветеранууды

дурдахада, Б. Ц. Гармаев, К. Я. Кокорино, Б. П. Жигжитова, Б. Т. Шаратов, Д. Б. Раднаева, И. Ф. Кокорин, Д. Б. З. Гиминин, Ц. С. Пурбуева, республикийн Габьяата мөхөнзэвэрнууд И. Х. Кокорин, Б. Б. Лубсандоржиев, республикийн Габьяата малша Н. Е. Будаева, Ажалай Улаан Тугай хоёр орденот М. Д. Пурбуева, республикийн Габьяата инженер П. Б. Базаров болон бусад болоно.

Манай нотагта арбан Эхэ-Герой одон хүмүүдээс хүмүүжүүлэн ажаллана. Мүнөө үедэ манай таряалан, фермернууд дээрэ А. Г. Гомбожапова, С. Д. Бандева, К. Д. Жалсарова, В. Г. Кокорин, Н. Е. Сапунов болон бусад олон хүрээд эршээт ажалай жэшээ харуулан ябадаг.

Республикийн мэдээшэ поэт А. Бадаев, уран зурааша Д. Пурбуев, опере болон балетдэй театрай дуушан С. Дашичиринова гэшээд манай нотагтаа ургажа гараа.

Жэл бүри манай тосхон хууриунуудай зүбшэ шарай хубилан, улам бүри болбосон түхээтэй болоно. Шэнэ үйлсэнууд тагтадаа, ажалшадай ажалууна, мүн үйлдэбэрин хэрэгжэмжин байшанууд баригдана. Гадна ажалшадай олонхи бунса байраа шэнээр барин, хэлбэрэн шэнэлэн. Энэ хэрээтэй ажахынмай айл бүхэндэ үргэн тулалмажа үзүүлжэ байдаг.

Нотагайнай 400-аад хүнбүүд шэнээр баригдхан дунда дургуулингаа байшандаа эрдэм номой эхин тэши шуудан. Тэднэй ханамжатай хайнаар хуралсажа хамар эрхэ байдал эндэ олгодогхой. Холын малшадай үхибүүд интернедта байлгана. Манай хургадта зунай сагта эмхидгэгдээг ажалла ба амарлалтын хоёр лангерта ээлжээрэй байжа, совхознойгоо хургадэе түлжүүлээг, огордой ургамалуудые харуулажа зүнадаг.

Совхознай өөрингөө хүсөөр соёлой байшан барюулан юм. Тэрэнэй нотагай ёһотой соёл-гэгээрэлэй гуламта болонхой. Эндэ арадай театр, 10 гаран мянган номтой библиотекэ хүдэлжээн. Мүн соёлойнай байшангай автокулжэ холынгоо малшад, хоншошдые соёлой талаар хангажа байдаг.

ЭНЭ ХУУДААНДАМНАЙ:

- Хамар-Дабааны үбэртэ.
- Уран шүлэгэй долгиндо.
- Холын аянаа бусахадаа...
- Барилга унжагай руулан ажахыда.

ЭНХЭРЭЛ

Хулан лимбингээ уянгата аялга татажа, Хуята бооршо нанан муноо үгылоо гүб! Хусэһэн инагайгаа гунигтай дууе шагнажа, Хүгшэн аба, эжыгээ дурдан муноо үгылоо гүб! Сахилзата талыгаа гурн сооһоо гарахан хадаа Сайдам тоонто нотагаа нанангүй яахаби! Салимта харгыдаа хүн боложо ябахан хадаа Сагаан буурал хүршээдо үргэхгүй гэжэ яахаби!

х х х
Би шиний зүүдэн болохо, Зүрхэндэ сөхидөл, Заянайш утаһан болохо! Би шиний дүрэ болохо, Дуунайш аялга, Дурнайш хүсэл болохо! Би шиний хүлдэ болохо, Нүр жабхаланга, Хүрхэй хайхан хүгжэмшин болохо!

х х х
Хатаһан ногооной нарихан голоор Халиран унаһан дуһалнууд—Хороноо үгтэйи сагыем, Холсуудууна хубиһун найшем, Нумул бороһооо хоргодожо, Нүри дорс сомсойгодо, Нүрэг дүүгаа манааб гэжэ хүн болотор хуубаб.

Нарихан бэеыш эльбээд абанал... Тунгалаг хүйтэн голый долгинтой Түхэрэн нара хүтэрэлдоод, Эшэхэй нуурла халхалан, Эртын наранһаа хоргодобо.

Этюд
Сэнхир отторгой Сэлнэ энгэрээ... Номин, сагаан, хүбэн үүлэд — Минни сээр саарһан. Зөхөноб, Зүрэнэб, Зөхөноб, Зүрэнэб! Нэбшээ һалхин Нэбшээ зүрхем, Зүлгэ логон, Зууна хүйлэм, Түнгэри түбэрүүлэн Түмэн адуун үнгэрбэн... Нүүлдүн Бурал үбгэн Бүтөөд дэлгээд, Мэгээт уншан Мэгдэээ хүргэбэ.

Шамгаая
Улаан нара үгтамжа, Уйтан сонхоо сэлээд, Харахан үлэндшэ бусайдан Халуухан зүрхэндшэ нэгээд, Далиха дэлхин бүрэгдэ шэнгээр Дойда дээгүүр эрьелдэн, Тэмсэжэ унаһан һолир мэтэ Түнгэри оодэ эрмэлзэн, Сагай холыс сүзэ харбаад, Садаа үедошо золгоһонбди!

Нюсэгэн нара
Налгай хүни Яндаһын эрьедэ Нимгэн хубсаһаа тайлаад зогсонош, Наадалжа улешэн Нэрюун нэбшээн

Баир РАДАЕВ
Зула сэсэгэй эбэрнэ Зулга дуршэ нутагта Дурраһан сэлэлдэн Гүнтэ һэгээ ородог Гэрэйш галаа зогсобо

Сарбагай хүнэй зэлһэн Сагаан буурал элмэһэн Холымын ашанара нэһэн Халуун шунандарай сохмо та

Аалихан борооор Арюун шарайш элһэн Урин нэбшээгээр Уянган хэвдшэ тэбэрнэ Нэбшээ асаран бутарһа Зургаар ута халбаран «Ургаһа» нотагай хүрэн

х х х
Удэр бүрин хүлэһэн Эхынгээ сээндэ өсөрһөн Аалиханаар түшүрхэе обёронгоубди. Ааларартың, Арбан табанай нара Амарһан эжем болохо

Будамшуу

ТОГТООЛ ХҮЛЭЭХЭН ТООМЖОРГУЙ ТУШААЛТАД

Буряад ороноороо би хэр үгһаа аяншалаа эхэ дуратай хүм. Эндэнай үзсэн хэргийн хамар бухы юуман олохо. Тингээшэ битэй энэ тэрэгүүр «Будамшуу» гээшэ. Үгы, үгы! «Буряад үнэн» газетин редакциян шадта минни нэрэе олохотгүй. Тээд бэшээн юумэни гол түлэб гэрэгэй долоондо газетин 4-дхи хуудандаа тээ догошо-гуур гараад лэ байдаг.

«Хэбэд номхон «Хэжэнгэтэй» холбоотой болонхор үнэинэй агшад. Хори тээшээ Үдэ, Худан голнуудай бэлээршэ үнэ-гэрөөд, хиланан өөдэ дабажа, хэдэн нугоо талада гарашахада, Досоо-Худанай хуурич, тосхоннууд харагдашаха. Баян лэ нотаг даа. Тала дай-лааршэ, тэндэ ажанауудад, ажалладаг хүн зонооршэ. Да-баанһаа бунсаар «50 лет Октября» совхозой 3-дхи отделе-лянин түб Худанай-Уртоо хуурич харгын хоёр талаар хүн нан эмхихээ. Тэндхи луго-вод, Ажалай Улаан Тугай ор-деното украин яһанай Пётр Про-копьевич Гончаровой, ахалаг-ша хоншоон, Лениней, «Хүн-дэлээй Тэмдэг» эрденто Ци-пылла Булатовна Цыденова-тай, механизатор, Ажалай Улаан Тугай орденото Цыдендоржий Санжикович Гармахановтай, хон-шоон, Ажалай Улаан Тугай орденото татар яһанай Нина Димухамедовна Валиеватай, үдэрэ үдэрлэн, хүниие хүни-лэн, булантайн унаган бу-

рдад хэлээр эгылгэн хөөрлө-дөөд гарагша бэлэб. Ушоошэ нэгэ ушараар ишэ-эршэн байхаб. Далаад онууд-дэ эсэстэ хэн ха. Харанхы бо-лоод байха. Анханһаа наадан зу-гаадаа дуратай хадаа авто-бусхоо буугаад, клуб тээшэн шэглэб. Ойртожо ябатарин оройн гонзэ обогод гэжэ агаарта хөөрэндэл болоод, һөөрөө байрадаа буушаба. Олон зоний никитангасна нээл-дэхэн дуулдана. Нодоо ар-шадэшэ үзэхэ хүм. Үгыл даа, тэрэ үнөөхи байшангайнми ха-на, уяанууд хүршэн хүнэй ша-лаагаа гаргажа: «Аг-ха», гэжэ ханагаа алданандал, хай-ртайгаар хэчихе юм.

Шог зугаатай икиншөө дүү-рээг, үртөөгэйхид үнэн зүр-хэнгөө гомдолое намда мэдүүлб. «Будамшуу» гурбан пооршоонхэ тухай мультфиль-м хараа хүн гүш! Ная кино-механик Доржманай асарка харуулаа. Тэрэ гурбанай нэ-рэн голоомоор барюулан гар-ыене шонын үлээржэхидэ, тэрэн хидэшэнэ. Хэды нээдэтэй байбаше, энээндэл адлар манайшэ гэр хидээ-шэнэ ха гэжэ шагнаар энээ-шэ айгаад хуугаабди.

Үртөөгэйхид энэ асуудалаар совхозой, районий хүтэлбэри-лгээдтэ хэдэн дахин ханда-жа, үрэ гэрэхгүйдэнэ, намда хэлбэ ха юм. Энээн тухай га-зетэдэ харуу хуудгүй бэшээ. Тээд «50 лет Октября» совхоз-ой хүтэлбэрилгээд бэлээр

хүдлэхэ бэшэ зон байшоо. Уна-хаа байхан клубай зүрэгшэ гэргаабди. Туйлаһан юумэниэй гэхээд, тэрэ клубаа хаажа, кино-гоо отделеини контролоо харуулаа болобо. Юрээдөө, түүхэ домог боложо тодор-дэй түрүүлгээ Д. Б. Балда-новта шанга һануулга хэһэн, харин совхозой директор В. Ц. Дубшановые ноябрийн 1 бо-лотор хургуулин байшангые ашталгалада тушааха гэжэ уял-галан байна.

Досоо-Худанай дарганаар тоо-гүй олоор өбтадаг шанга шинд-хэбэринүүдэе тоохобаше бо-лоо юм ха даа. Нуралсадай хоёрдхи четвёртыше эхилб, тэрэ гэрншэ пөшэнгүй хуу-һан зандаа. Хэжэнгэн түх-эрэндэ нэгэ гэрэй пөшэндэ хүрээ хирпинисэ олохохо бо-лоо гэлдэнэ.

Мүнөө Уртоогэй үхибүүд Шэ-нэ жэлые шэнэ байшан соо угтаха гэжэ хүлээнхэй. Хүсэл-дэхэ гэгээшэ гү энэ найдалын! Урдахи түүхээрнэ тухайлаа бо-лоо һаа, бэрхэтэй хаш.

Октябрэ нара соо энэл сов-хозой ветеран Цыпилама Ци-пыловаһаа бэшгэ абааб. Тэрэ бэшгынэ октябрийн 24-дэ «Бу-дамшуу» почтолоо» гэһэн нимтэ гэршэ дор «Табан жэл соо тогтошохон барилга» гэ-жэ нэрлээгдээ гараа хэн. Ха-жуудань тэрэ ветеранда гэжэ эхилгэдэн гэрэй хоонон тор-хын зураг толилогдоһон бай-гаа.

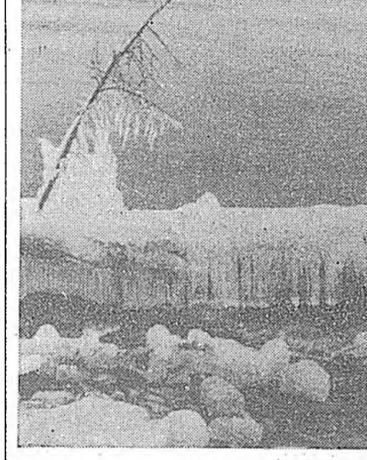
Совхозой директор В. Ц. Дуб-шанов хүдэлмээндэ, илан-ганя малшад, дуралдана гэжэ суглаанууд дээрэ гомдошо гэгээд, тээд хүнэй байра бай-дал дээрэ хэлгэдэнэ мэтээр хандаа һаа, хэн хүдэл-хэ дуратай байхоо даа! Худанай-Уртоо, Ород хууриунууд-һаа айнууд олодо тээшээ зөөжэ ябаһана.

Түгэхэлдэнэ үшөө нэгэ ушар. Бури сентябрийн 8-да Ородой клубые дагшда Д. Дондоко-вагай «Хушайтешмань нэлгэн-гүй», мүн арба хоншоод, энэл асуудалаа бусажа, «Хүйтэнэй болохохоо урда гэрэн мате-риалуудые толилоод, совхоз-ой дарганаар буряадаар со-хон уншахатай һэн тула тэдэ-нинийнай анхараа аалам гэжэ найдаха зуураа манай редак-ция дээрээшэ үшөө асуулга эльгээһэн юм. Тээд харюу үгил

хадаа үгы. Гурбан нара үнэ-ржэ байна ха юм. Нэгэ тэмдэг үзүүлэхэд ядаг юм! Али тэрэ клубай соорхой ушалта бү-түүлжэ ядахадаа харюусангай юм гү гэжэ маргаа, «Хэжэн-гүй» гол газетэ ирээд үзэб-ди. Соорхой ушалта тухай юумэ олошогүй һаа, Ородой клубай дулаасуудад түхээрэй гэрэй болондо үгээ гэжэ сентябрийн 26-най номерто уншабади. Ушоо саашын хаража байгараа, ию-лийн 4-нэй номерто 1-дхи нуурай нээлтэдэ «КПСС-эй райкомдо» гэһэн гэр-шэ дор «КПСС-эй гэшүүд П. Д. Цыренжапов, В. Ц. Дуб-шанов гэшээд зүгһөө «Хэ-жэнгэн гол» гэһэн районий газетин материалнуудта ха-лоузалгаггүйгөөр хандадаг. Нэгдэхинэ совхозой партор, хоёрдхинэ совхозой директор болон. Зүрхэтэй хубүүд байна, даал Райкомой мар-гас дор «Хэжэнгэн гол» гэжэ нэрлээгдээ гараа хэн. Ха-жуудань тэрэ ветеранда гэжэ эхилгэдэн гэрэй хоонон тор-хын зураг толилогдоһон бай-гаа.

АЖАЛЛАТА: «Табан жэл соо тогтошохон барилга» гэрэн бэ-шээгэр түс совхозой хүтэлбэ-рилгээдэй зүгһөө үгтээ хари-гай болзор хүсөөдүй. Ха-рин соорхой оройтой Ородой клуб тухай материалнуудаар эррэхэ харюунуудые хүлээжэ ядаад, муорошэ Будамшуу-гаа абуулаа һэмди. Домогто орохоор болоһон хушалантэй занабарилгадэшэ һэн гэрэй, тээд тэмдэг болон, энээн тү-хий харюу сар соонь эльгээ-хээ яана гэшэ! Иланганя гол харгы, түб Ородой хола ача-һуудад Нурд тосхонхойд сов-хозойнай хүтэлбэрилгээд мандаа отто маргагүй юм байнал гэжэ харюушэ уншаад ойлгохо байгаа.

Арюун Байгал нурууһаа Арьялаа долгиндоо хуряагаа, Буурал үбэлэй урда тээ Буумал эршээс буураагаа. Г. ЕГЕРИН фото.

Сельфилм экран

СҮБӨТО, 28 НЭГЭДЭЙ ПРОГРАММА Москва, 8.00—9.00 минутал. 9.35—Арадай инструментүүдэй оркестрэй концерт. 9.50—Багашууд зорюулагдһан дамжуулга. 10.20—Вальс элдэ. 10.55—Албанин на-циональһаа һайндэртэ—Сүлоор-рэлгын үдэртэ. Баримтата фильм, 11.25—Фортепианна хүжэмэй концерт. 11.55—«Хүн. Газар дэлхэй, Юртэмсэ». 12.25—«Звезда Вавилова»—Баримтата фильм, 13.10—«Со-циалист оронууд», 13.40—Арадай уран бэлгэйт теле-программалуудай «Юнонго» гэһэн уласхоорондын фести-валь, 14.10—«Мэдээ» аад-журэ бусын юумэн; 15.10—Тбилиси хотодо арадай хэрэг-лэмжын эд баранай шана-ярини революцийн нэрэм-

жэтэ хүжэмэй үчлэмжын церт. 15.35—Столой «Советская культура» журналь туюо уласхоорон мурысоон. 16.05—«Ал-тай пражинэй элэ» тэмдэгтэ фильм, 16.20—«Собака на сене» ханай фильм, 16.40—«Оршорингоо гэрэ дээрэ һуунабди». 19.40—Кино-ороной интернационал нуудал. 20.20—«Илан-ганя баяр». Москва, 21.00—«Хубилган шэнэдхэлэй» жектор. 22.00—«Время Беримтата фильм, 22.40—«Крылья Советов»—«00.15—Дүрэ буураагдһан рилдаагаар дэлхэй хүн хэн».

Редатортай оршоно Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИ